

Anotace - Studium pedagogiky pro učitele 2. stupně základní školy a učitele střední školy – kombinovaná forma

Úvod do pedagogiky

Předmět uvádí posluchače do problematiky a základní terminologie výuky a vyučování v prostředí základních a středních škol v ČR. V úvodu aktualizuje osobní zkušenosti posluchačů s procesy a prostředím školy a výuky, aktivuje a verbalizuje jejich prekoncepty a využívá je k vytvoření proaktivních prvotních postojů a k probuzení odborného zájmu o téma. Osovým tématem předmětu je osobnost učitele a její charakteristiky a projevy a směřování k cílenému budování a reflexi vlastního profilu pedagoga. Seznamuje posluchače se základními informacemi o struktuře a dynamice vyučovacího procesu, s dokumenty definujícími pedagogickou praxi a se skutečnostmi a pojmy pedagogického provozu. Věnuje se cílům v oblasti výchovy a vzdělávání a metodám jejich dosahování. Získané poznatky studenti využijí a dále rozvinou v navazujících kurzech oborové didaktiky a v různých typech pedagogické praxe. Předmět seznámí studenty také se současným stavem oborových pedagogických konceptů a cílů výuky ve vztahu k proměnám současné školní praxe. Studenti získají základní orientaci v problematice inkluze a možnostech řešení v rámci školy. Seznámí se též s obsahem, cíli a funkcí Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství a s principy a cíli jeho implementace do Pedagogického programu.

Psychologie ve vzdělávání

Předmět seznamuje studenty s řadou průniků mezi (zvláště výtvarnou) pedagogikou a širokým záběrem psychologie. Vztahuje se k základům vývojové psychologie, zahrnuje oblasti vývoje dětského výtvarného projevu, psychologie osobnosti, psychologických kontextů učení a spolupráce, a další příbuzné okruhy.

Posluchač získá základy orientace ve specifických potřebách a možnostech cílových skupin výuky výtvarné výchovy, utřídí si vlastní zkušenosti žáka a studenta a nahlédne je s novou zodpovědností budoucího pedagoga. Poznatky z oblasti vývojové psychologie a dalších tematických okruhů využije k vytvoření základů vlastního pojetí interakce ve vzdělávacím procesu, přiblíží se reálnému náhledu na možnosti a cíle rozvíjení a ovlivňování výtvarného projevu dětí i dospělých a pedagogiky umění jako komplexního celku.

Významnou položku tvoří téma jinakosti, které je jedním tematickým okruhem, ale současně prolíná celým předmětem. Jedním z cílů předmětu je odvést posluchače od tendencí k normativnímu pohledu na osobnost žáka a jeho výchovu a vzdělávání, posilovat jejich motivaci vnímat, respektovat a podporovat jedinečnost každé osobnosti, včetně své vlastní.

Úvod do oborové didaktiky

Předmět představuje studující didaktiku jako disciplínu, která se zabývá jednotou výuky (formy, postupy a cíle) a výchovy, tedy tím, jak co nejlépe učit a jak žákům zpřístupnit nejen obsah učiva (didaktická transformace), ale i samotnou hodnotu vzdělávání. Poskytuje studující základní informace o východiscích pro vzdělávání na přelomu 20. a 21. století a tzv. „společenské objednávce“, která vede k reformám ve vzdělávání v posledních desetiletích.

Oborová didaktika se věnuje oblasti vzdělávání *Umění a kultura* v rámci současného pojetí, které umožňuje vyučujícím na základě svobodné volby přizpůsobit výuku specifickým potřebám cílové skupiny a dalším okolnostem.

Předmět reflektuje postavení uměleckých oborů v systému vzdělávání a klade např. otázky:

Jak může škola, respektive každý/á učitel/ka pružně reagovat na nové výzvy a příležitosti?

Jak lze lépe rozvíjet dovednosti dětí a mladých lidí pro budoucnost? Co, jak a proč se učit?

Jakou roli hraje kreativní vzdělávání, umění a svět kultury?

Předmět vede studující k reflexi jejich statutu umělce v roli pedagoga:

Jak identifikovat edukativní potenciál ve vlastní tvorbě jako základ pro vytváření osobního pojetí výuky?

Úvod do didaktické analýzy výtvarného díla

Setkání s obrazem a otevírání dialogu mezi tím, co vidíme, a tím, jak viděnému rozumíme, patří k základním obsahům výuky výtvarné výchovy. V souladu s koncepcí RVP a Kompetenčním rámcem absolventa nahlížíme výtvarné umění jako zdrojovou oblast oboru; předmět proto počítá s tím, že vyučující budou iniciovat setkání s díly umění v různých kontextech a úlohách.

Výuku v oblasti teorie i praxe budou provázet otázky: Jak může setkání s uměleckým dílem obohatit výuku výtvarné výchovy? Jaká témata a náměty přineslo umění do předkládaných pedagogických projektů?

Právní základy a bezpečnost práce ve školství

Předmět obsahuje základní poučení o právních vztazích a povinnostech učitele na různých stupních škol a též základní informace o bezpečnosti práce ve škole a povinnostech učitele v této oblasti. Studijní materiál obsahuje odkazy na důležité dokumenty a zdroje. Absolvování předmětu je podmínkou k nástupu na souvislou pedagogickou praxi.

Oborová didaktika

Předmět navazuje na předmět *Úvod do oborové didaktiky* a rozvíjí ho směrem k praktickému uplatnění didaktických principů v oblasti **Umění a kultura**. Zaměřuje se na **praktické využití teorie ve vzdělávací praxi** – včetně **analýzy, evaluace a tvorby vzdělávacích programů pro školy, galerie a kulturní instituce**.

Studující získávají hlubší zkušenost s již existujícími vzdělávacími programy (galerijními, muzejními, komunitními a školními), které absolvují, reflektují a analyzují z hlediska didaktického pojetí, cílů, metod a dopadu na různé skupiny účastníků.

Na základě těchto zkušeností vytvářejí vlastní návrhy **komplexních vzdělávacích bloků, projektů nebo programů** pro různé typy škol, věkové kategorie či mimoškolní prostředí.

Předmět je založen na **holistickém a konstruktivistickém přístupu**, který chápe umělecké vzdělávání jako prostor pro **rozvoj tvořivosti, empatie, resilience a schopnosti porozumět světu prostřednictvím tvorby**.

Didaktická analýza výtvarného díla

Didaktická analýza výtvarného díla navazuje na Úvod do didaktické analýzy výtvarného díla. Studenti v průběhu semestru připraví a realizují vzdělávací program pro studenty 2. stupně základní školy či SŠ přímo v prostředí expozice NGP. Tato výuka vychází z vybraného, reflektovaného, analyzovaného, interpretovaného a nastudovaného uměleckého díla. Výuka je zaměřena na rozvoj kompetencí plánování, vedení a reflexe výuky: od didaktické transformace obsahu k nastavení cílů výuky. Od koncepce výukové jednotky přes její realizaci a reflexi. Akcent je kladen na reflexi setkání s originálem uměleckého díla. Předmětem analýzy jsou možnosti galerie jako prostředí pro učení. Výuka je tvořena v týmu a tím je podpořena profesní spolupráce. Důraz je kladen na zodpovědnou práci s informacemi a podporu v oblasti utváření vlastního sebepojetí v roli učitele.

Výtvarné disciplíny v pedagogické praxi I.

Předmět je koncipován v úzké návaznosti na profesní praxi. Studenti během hospitačních aktivit ověřují aplikovatelnost teoretických poznatků, které následně rozvíjejí prostřednictvím tematicky zaměřených praktických cvičení ve skupinovém kontextu s cílem identifikovat vlastní silné stránky. V rámci modelových situací a simulačních úloh si osvojují dovednosti nezbytné pro získání kompetencí v oblasti pedagogického vedení a lektorské činnosti. Tyto dovednosti jsou systematicky rozvíjeny prostřednictvím dílčích etud, zejména formou sebezkušnostních aktivit a kooperativní práce.

Účastníci se seznámí s vybranými aktuálními trendy v oblasti vzdělávání, metodickými přístupy a jejich implementací do praxe prostřednictvím sebezkušnostních bloků, praktických cvičení realizovaných ve školním prostředí i v dalších vzdělávacích institucích. Nabyté kompetence uplatní při přípravě a pilotní realizaci dílčích výukových aktivit v rámci skupiny a následně při spolupráci s vybranými neprofesionálními účastníky (individuálně i skupinově).

Galerijní a muzejní edukace

Předmět představí studujícím specifika oblasti zprostředkování umění a tvorby a didaktických postupů při tvorbě vzdělávacích programů pro galerie a muzea umění. Uvádí je zároveň do širší problematiky potřeb vzdělávání ve 21. století, čímž navazuje na aktuální trendy v ČR i zahraničí, jež se důrazem na rozvoj klíčových kompetencí, kritického myšlení a aktivní zapojení žáků promítají také do RVP v oblasti Umění a kultura. Seznamuje studující s kulturním artefaktem jako podnětem pro reflexi v proměnlivých kontextech jeho vzniku. V širší perspektivě nahlíží také současné pojetí muzea/galerie a jejich edukační a komunikační misi a další varianty edukace uměním prostřednictvím setkání s umělci, programů vzdělávacích platforem, projektů a publikací. Zabývá se základními charakteristikami vztahů galerie, muzea umění a školy.

Reflexivní seminář k pedagogické praxi I.

Předmět představuje kontinuální reflexivní složku pedagogické praxe. Je zaměřen na systematický rozvoj reflexivní kompetence studujících prostřednictvím analýzy pedagogických situací, práce s dokumentací praxe, videozáznamy, a vrstevnickou zpětnou vazbou. Podporuje propojení teoretických poznatků s narůstající vlastní pedagogickou zkušeností a přispívá k rozvoji profesní identity studenta a jeho kompetencí v plánování, realizaci a hodnocení výtvarné edukace.

Souvislá pedagogická praxe I.

Souvislá pedagogická praxe I. je zaměřena na rozvoj pedagogických kompetencí prostřednictvím řízené praxe. Podporuje propojení teorie a praxe a rozvoj didaktických, komunikačních a organizačních dovedností studujících. Těžiště činností je v praktické výuce, kterou studující realizují v úzké součinnosti s provázejícími pedagogy, v úzké vazbě na jejich výukový program a související materiály k výuce.

Studující se seznamují s běžným provozem výtvarné výuky, vyzkoušejí si procesy zadávání, realizace i hodnocení žákovské tvorby včetně formulace a uplatňování zpětné vazby (např. návrhy změn).

Studující absolvují 12 hodin přímé výuky individuální nebo v tandemu a 12 hodin reflexivních činností individuálních a skupinových.

Výtvarné disciplíny v pedagogické praxi II.

Předmět je zaměřen na prohloubení didaktických, pedagogických a lektorských kompetencí. Výuka systematicky propojuje teoretické poznatky s jejich aplikací v řízených výukových situacích, jako je například příprava a realizace krátkých výukových výstupů (mikrovyučování), vedení modelové výuky nebo nácvik konkrétních didaktických metod v simulovaných situacích. Důraz je kladen na tvorbu, realizaci a reflexi výukových aktivit, implementaci současných vzdělávacích strategií a rozvoj profesní autonomie studentů.

Veškeré aktivity a výstupy předmětu jsou realizovány v rámci přímé výuky jako řízené pedagogické činnosti, zahrnující průběžné konzultace s vyučujícím, skupinovou práci a odborně vedenou reflexi. Tyto činnosti zahrnují zejména přípravu a realizaci výukových aktivit studentů v simulovaných výukových situacích (mikrovyučování) a řízené pedagogické pozorování s následnou analýzou a reflexí výuky.“

Didaktické koncepty věd o umění

Předmět reaguje na přetrvávající pojetí dějin a teorie umění na středních školách jako snahu o vytvoření soustavného, na výčtu informací postaveného systému, který by měl poskytnout absolventům onen překonaný, ale stále často v rámci tradice žádaný „celkový přehled“. Se stopami tohoto pojetí se setkáváme u maturit i v podání posluchačů vysokých škol, kteří se v dobré snaze vstřebat a u zkoušky reprodukovat maximum informací často uchylují k používání zdánlivě usnadňujících klišé a vžitých nepřesných hodnocení a charakteristik. Představa dějin umění a s nimi souvisejících teorií jako převážně sourodého proudu dat a informací, který lze z jednoho úhlu pohledu učinit přehledným a srozumitelným, již dávno ve skutečnosti vzala za své. Předmět se zaměřuje na vyhledání a částečné řešení potřebných změn v pojetí středoškolských dějin a teorie umění, proto je otevřen i pro posluchače a absolventy těchto oborů na uměleckých vysokých školách. Je zaměřen na rozvoj současného uvažování o dějinách výtvarného umění jako o dynamickém, stále se proměňujícím organismu, který přináší nové a nečekané otázky i odpovědi a pohledy na zdánlivě uzavřené a zhodnocené kapitoly. Různá pojetí věd o umění (myšleny jsou dějiny umění, ale i teorie umění, filosofie umění apod.) zásadně ovlivňují budoucí vztah žáků k této kulturní a společenské oblasti a jejich schopnost chápat a tvořivě rozvíjet sdělení obsažená v uměleckých dílech. Program je nově otevřen i pro studující či absolventy magisterských oborů z oblasti dějin a teorie umění a připravuje je na budoucí pedagogické uplatnění na středních odborných školách či gymnáziích.

Souvislá pedagogická praxe II.

Souvislá pedagogická praxe II. završuje a uzavírá sled pedagogických praxí, které formují osobnost samostatně a tvořivě uvažujícího výtvarného pedagoga. Realizací, reflexí a evaluací vlastního didaktického projektu studující prokazují schopnost obstat v běžném provozu školy a vybudovat si vlastní stabilní profesní profil.

Reflektivní seminář k pedagogické praxi II.

Předmět představuje kontinuální reflektivní složku pedagogické praxe. Je zaměřen na systematický rozvoj reflektivní kompetence studujících prostřednictvím analýzy pedagogických situací, práce s dokumentací praxe, videozáznamy a vrstevnickou zpětnou vazbou.

Podporuje propojení teoretických poznatků s narůstající pedagogickou zkušeností a přispívá k rozvoji profesní identity studenta a jeho kompetencí v plánování, realizaci a hodnocení výtvarné edukace.

Umožňuje studujícím sdílet zkušenosti z realizace vlastních didaktických projektů.

Podpůrná opatření v inkluzivní pedagogické praxi

Předmět poskytuje základní orientaci v systému podpůrných opatření ve vzdělávání a seznamuje studující s charakteristikou vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Důraz je kladen na schopnost interpretovat doporučení školských poradenských zařízení a navrhovat adekvátní pedagogickou podporu v běžné výuce.

Zvláštní pozornost je věnována podpoře žáků se sociálním znevýhodněním a žáků s odlišným mateřským jazykem, včetně interkulturní perspektivy a etických aspektů pedagogické práce.